

LOD BILTEN

JAČANJE LOKALNE DEMOKRATIJE/DEMOKRACIJE

Februar/1. maja 2014. godine

NOVI PROJEKTI U LOD III FAZI

“Jačanje lokalne demokratije/demokracije III – LOD III” je projekat kojeg finansira Evropska unija (EU) iz sredstava Instrumenta za pretpriprstupnu pomoć (IPA) u iznosu od 2 miliona eura, a sprovodi Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u Bosni i Hercegovini. Jedan od ključnih principa projekta je unapređenje odnosa između jedinica lokalne samouprave (JLS) i organizacija civilnog društva (OCD). Cilj projekta je doprinos demokratskoj stabilizaciji, pomirenju i daljnjem razvoju BiH kroz podršku odabranim JLS-ovima u uspostavljanju boljih odnosa između lokalnih vlasti i civilnog društva, te stvaranju finansijskih mehanizama za unaprijeđeno pružanje usluga.

Treća faza LOD projekta u kojoj učestvuje 15 JLS-ova sa područja cijele BiH je počela u junu 2012. godine i traje do marta 2014. godine. Prvobitno je u 11 JLS-ova (Bosanska Krupa, Čapljina, Kozarska Dubica, Livno, Ljubinje, Lukavac, Novi Grad, Srbac, Stari Grad Sarajevo, Teslić i Žepče) odobreno finansiranje 56 projektnih prijedloga OCD-ova čija ukupna vrijednost sklopljenih ugovora iznosi 1.769.055,07 KM.

Dodatne četiri JLS odabrane su među 29 partnerskih JLS-ova koliko je ukupno učestvovalo u predhodne dvije LOD faze. Sa ciljem daljnje podrške razvoju i unapređenju dobrih praksi JLS-ova koje koriste i primjenjuju LOD metodologiju izabrane su Banja Luka, Novi Grad Sarajevo, Tešanj i Višegrad. Na sva četiri javna poziva za učešće u trećoj fazi LOD-a u pomenutim JLS-ovima je primljeno 90 aplikacija. Nakon završenog procesa evaluacije odobreno je 14 projektnih prijedloga OCD-ova u vrijednosti od 642.230,24 KM. JLS sufinansiraju projekte sa 20% izuzev Općine Tešanj koja sufinansira odabrane projekte OCD-ova na području svoje općine sa 23%. Ukupna vrijednost sufinansiranja je 131.392,32 KM.

Prioritetne oblasti odabranih projekata odnose se na smanjenje siromaštva i socijalnu inkluziju. Tako je u Banjaluci odobreno sedam projekata koji se bave edukacijom budućih dadilja, inkluziji kao potrebi za cijelo društvo, brizi o starima, terapijskim plivanjem za djecu sa posebnim potrebama, podršci zapošljavanju i osnaživanju kapaciteta ranjivih grupa uz edukaciju o pokretanju biznisa i aktivnom traženju posla, obukom i podrškom do samozapošljavanja.

U sarajevskoj općini Novi Grad odobrena su tri projekta koji se tiču poboljšanje životnog stila i olakšavanje svakodnevnice starijih osoba, socijalnog partnerstva ka zapošljavanju mladih i pružanju poslovnih rješenja. U Tešnju je podržan rad Centra za razvoj karijere mladih i projekat ekonomskog i društvenog osnaživanja porodica sa djecom sa posebnim potrebama, dok su u Višegradu podršku dobila dva projekta namijenjena brizi o starijim osobama i pružanju pomoći u lakšem pronalaženju posla.

- ★ RADNA POSJETA DELEGACIJE IZ BIH REPUBLICI IRSKOJ
- ★ PILOTIRANA NOVA OBUKA O LOD METODOLOGIJI
- ★ EDUKACIJOM DO POSLA ZA MLADE, ŽENE I POLJOPRIVREDNIKE
- ★ SOCIJALNA INKLUZIJA DJECE SA POSEBNIM POTREBAMA, STARIH I OSOBA SA INVALIDITETOM
- ★ GRAĐANSKI AKTIVIZAM KROZ MEDIJSKE PROJEKTE

Projekat finansira
Evropska unija

Ministarstvo pravde
Bosne i Hercegovine

Empowered lives.
Resilient nations.

Evropski značaj zrelog civilnog društva

Gradanski orijentirana i efikasna lokalna samouprava je važna za transformacijsku promjenu u skladu sa standardima Evropske unije i pristupanje Bosne i Hercegovine u EU porodicu. Ovo je kompleksan proces koji zahtijeva odlučne (lokalne) vlasti i uključenost svih sudionika, naročito i prije svega zrelog i artikuliranog civilnog društva koje snažno doprinosi konsolidaciji demokratskog života. Obostrana korist snažnog partnerstva i dijaloga između JLS-ova i OCD-ova je evidentna, jer doprinosi demokratizaciji BiH što je preduvjet za njeno pristupanje EU.

Unija ostaje privržena daljem doprinosu razvoja civilnog društva u BiH, te će i u budućnosti glavni ciljevi i dalje biti unapređenje dijaloga i suradnje između civilnog društva i vladinih institucija kroz uspostavu institucionalnih mehanizama za suradnju, podrška sektorskih mreža nevladinih organizacija, podrška tzv. "grass root" organizacijama koje svoje korijene imaju u lokalnim zajednicama i dalje unapređenje transparentnosti lokalnih izvora financiranja organizacija civilnog društva.

Radna posjeta Irskoj

U sklopu aktivnosti projekta Jačanje lokalne demokratije/demokratije III – LOD III predstavnici Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, Saveza općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine (SOG FBiH), Saveza općina i gradova Republike Srpske (SOG RS), partnerskih JLS-ova (Bosanska Krupa, Čapljina, Kozarska Dubica, Livno, Lukavac, Ljubinje, Novi Grad, Srbac i Stari Grad Sarajevo) i UNDP-a BiH posjetili su 19. i 20. novembra 2013. godine Dublin, prijestolnicu Republike Irske. Ova dvodnevna studijska posjeta je još jedna u nizu aktivnosti projekta na jačanju kapaciteta lokalnih vlasti kako bi na što kvalitetniji način održali saradnju sa civilnim sektorom u BiH. Delegacija od 15 učesnika je imala priliku

posjetiti irski Institut za javnu upravu (Institute for Public Administration) na kojem su se upoznali sa načinom rada lokalnih administracija u Irskoj, te utjecaju civilnog sektora u svakodnevnom funkcionisanju lokalnih zajednica. Članovi bh. delegacije razgovarali su sa predstavnicima vlasti grada Dablina, posjetili lokalne organizacije civilnog društva, te se upoznali sa različitim modelima saradnje OCD-ova sa lokalnim vlastima i mehanizmima finansiranja lokalnih akcija. Ujedno su usvojili nova znanja i ideje kako pojačati saradnju sa civilnim sektorom i iskoristiti svoje lokalne potencijale kako bi stanovništvu u BiH na još bolji način pružali usluge i olakšavali svakodnevni život.

Članovima delegacije zanimljiv je bio primjer saradnje između lokalnih vlasti i nevladinog sektora u okrugu Fingal u kojem je formiran forum kojeg sačinjavaju stanovnici okruga, predstavnici nevladinog sektora i lokalnih vlasti putem kojeg koordiniraju svoje aktivnosti i kreiraju planove i aktivnosti za dobrobit cjelokupne zajednice. U BiH danas postoje različiti, slični modeli saradnje između vladinog i nevladinog sektora. Ipak, iako lako primjenjiva, ideja uspostavljanja foruma, još uvijek nije zaživjela u zadovoljavajućoj mjeri u BiH.

S obzirom da projekat LOD III finansira Evropska unija iz sredstava za pretprijetnu

pomoć – IPA, zadnji dio studijske posjete je bio posvećen iskustvima irskih lokalnih vlasti u korištenju strukturalnih fondova Evropske unije za regionalni razvoj i socijalne programe. Stoga je organizirana posjeta

neprofitnoj, dobrotvornoj organizaciji Pobal koja u ime Vlade Republike Irske pomaže lokalnim zajednicama i agencijama na putu ostvarenja socijalne uključenosti, obnove i jednakosti. Ova agencija također upravlja sredstvima Vlade i EU i tim sredstvima putem grantova finansira i druge projekte nevladinog sektora. Zanimljivo je da Upravni odbor Pobala broji 16 članova, te da Vlada Irske imenuje članove odbora uzimajući u obzir preporuke koje dobija iz same organizacije i od partnera iz socijalnog sektora. Direktori Pobala su angažovani kao volonteri i za svoj rad ne primaju naknadu. Stečena iskustva tokom ove radne posjete predstavnici Ministarstva pravde BiH, entitetskih SOG-ova i devet partnerskih JLS-ova koji učestvuju u LOD III projektu će zasigurno iskoristiti u svom budućem radu kako bi saradnju sa civilnim sektorom učinili što uspješnijom.

Transparentno finansiranje strateških projekata

U trećem ovogodišnjem izdanju LOD biltena smo pisali o izgradnji kapaciteta JLS u oblasti Upravljanja projektnim ciklusom (eng. PCM). Početkom 2013. godine je održano pet modula treninga od kojih je peti modul upoznao učesnike sa primjenom LOD metodologije, odnosno načina transparentne raspodjele sredstava OCD-ima. Treninzima su prisustvovali predstavnici oba entitetska saveza općina/opština i gradova (SOG).

Namjera LOD projekta je iskoristiti postojeću strukturu i partnerske odnose koje entitetski savezi općina/opština i gradova imaju sa svojim članicama kako bismo dalje iskomunicirali dobre prakse u saradnji lokalnih vlasti i civilnog društva. S tom namjerom je u decembru 2013. godine LOD III projekat pilotirao novi trening koji je urađen prema standardima UNDP-ovog projekta pod nazivom Sistem obuke za jedinice lokalne samouprave (eng. MTS). Ovaj jednodnevni trening je održan za predstavnike entitetskih SOG-ova sa namjerom da dalje poveća njihovo znanje o LOD metodologiji, te unaprijedi vještine prezentacije i facilitacije. Za očekivati je da će se ovaj jednodnevni trening naći u sistemu obuke na lokalnom nivou, te također biti ponuđen korisnicima i u elektronskoj verziji. Ovo nije kraj aktivnosti LOD projekta kada je u pitanju razvijanje kapaciteta JLS-ova za jačanje saradnje sa OCD-ima, tako da u 2014. godini možemo očekivati nove treninge koji će biti ponuđeni LOD partnerima.

Prednosti i dobre prakse sprovođenja LOD metodologije

Savez općina i gradova Federacije BiH (SOG FBiH) u saradnji sa Razvojnim programom Ujedinjenih nacija (UNDP) od 01. januara 2013. godine počeo je sa sprovođenjem projekta "Podrška jačanju lokalne samouprave FBiH u pružanju efektivnijih i efikasnijih usluga". Pružanje podrške horizontalnoj integraciji LOD metodologije (kao mehanizma za transparentno finansiranje projekata organizacija civilnog društva po standardima EU) je jedna od komponenti LOD III projekta.

Početkom decembra 2013. godine SOG FBiH organizirao je dva regionalna sastanka, i to u Mostaru i Kladnju. Regionalnom sastanku u Mostaru prisustvovali su predstavnici iz Grada Mostara, te općina Novo Sarajevo, Centar Sarajevo, Neum, Konjic, Kiseljak, Hadžići, Kreševo, Stolac i Čitluk, a u Kladnju su prisustvovali predstavnici općina Kladanj, Doboju Jug, Orašje, Iljaš, Vogosča, Kalesija,

Olovo, Gradačac i Teočak. Savez je već ranije u novembru organizirao regionalni sastanak u Donjem Vakufu kojem su prisustvovali predstavnici općina Visoko, Donji Vakuf, Bužim, Bosanski Petrovac, Busovača, Vitez, Novi Travnik, Jajce, Cazin i Breza.

Cilj organiziranja regionalnih sastanaka je bio da se predstavnicima JLS-ova koje nisu uključene u LOD projekat prezentiraju prednosti pri sprovođenju LOD metodologije. Osim prednosti, predstavnicima Općine Tuzla je prezentirala dobru praksu ove općine, koja već implementira LOD metodologiju. Ova aktivnost Saveza je nastavak ranijih aktivnosti u okviru komponente LOD III, u sklopu kojih su prikupljene informacije o iskustvima i poteškoćama JLS-ova u vezi sa raspodjelom budžetskih sredstava OCD-ima.

Sigurno, poticajno i zdravo okruženje za sve građane BiH

Dan Ujedinjenih nacija se širom svijeta obilježava 24. oktobra. U sklopu obilježavanja UN dana u Bosni i Hercegovini, između ostalih aktivnosti, UN Volonteri i druge UN agencije su podržale volontersku akciju sadnje više od 230.000 sadnica koju su organizovali UG Ruke i UG Mozaik prijateljstva. Oko 9.500 volontera se okupilo širom zemlje kako bi sadnjom drveća skrenuli pažnju na neophodnost čuvanja naših prirodnih bogatstava.

Tim UN-a u BiH je u 2013. godini sa predstavnicima vlasti i organizacija započeo proces definisanja ciljeva i planiranja aktivnosti (UNDAF) koje će sprovesti UN agencije u okviru novog petogodišnjeg ciklusa.

Agencije Ujedinjenih nacija će, kao i do sada, nastaviti da pomažu BiH u izgradnji bolje budućnosti, sigurnog okruženja i jednakog pristupa pravdi za sve, većoj socijalnoj inkluziji, povećanju energetske efikasnosti i unapređenju

zaštite okoliša.

Kroz mnogobrojne programe i projekte, zahvaljujući zajedničkom radu UN agencija i njihovoj saradnji sa brojnim akterima iz društveno-političkog, obrazovnog i kulturnog života zemlje, UN u BiH kontinuirano radi na poboljšanju kvaliteta života svih stanovnika i stanovnica Bosne i Hercegovine.

Na globalnom nivou UN agencije će nastaviti sa predanim radom na postizanju Milenijumskih razvojnih ciljeva. Napredak koji je do sada ostvaren će se do 2015. godine proširiti na većinu zemalja svijeta, no i nakon 2015. će se nastaviti sa kontinuiranim naporima za stvaranjem svijeta u kojem vlada prosperitet, jednakost, sloboda, dignitet i mir.

Pilotirana nova obuka za LOD partnere

U trećem ovogodišnjem izdanju LOD biltena smo pisali o izgradnji kapaciteta JLS u oblasti Upravljanja projektnim ciklusom (eng. PCM). Početkom 2013. godine je održano pet modula treninga od kojih je peti modul upoznao učesnike sa primjenom LOD metodologije, odnosno načina transparentne raspodjele sredstava OCD-ima. Treninzima su prisustvovali predstavnici oba entitetska saveza općina/opština i gradova (SOG).

Namjera LOD projekta je iskoristiti postojeću strukturu i partnerske odnose koje entitetski savezi općina/opština i gradova imaju sa svojim članicama kako bismo dalje iskomunicirali dobre prakse u saradnji lokalnih vlasti i civilnog društva. S tom namjerom je u decembru 2013. godine LOD III projekat pilotirao novi trening koji je urađen prema standardima UNDP-ovog projekta pod nazivom Sistem obuke za jedinice lokalne samouprave (eng. MTS).

Ovaj jednodnevni trening je održan za predstavnike entitetskih SOG-ova sa namjerom da dalje poveća njihovo znanje o LOD metodologiji, te unaprijedi vještine prezentacije i facilitacije. Za očekivati je da će se ovaj jednodnevni trening naći u sistemu obuke na lokalnom nivou, te također biti ponuđen korisnicima i u elektronskoj verziji. Ovo nije kraj aktivnosti LOD projekta kada je u pitanju razvijanje kapaciteta JLS-ova za jačanje saradnje sa OCD-ima, tako da u 2014. godini možemo očekivati nove treninge koji će biti ponuđeni LOD partnerima.

EDUKACIJOM DO POSLA ZA MLADE, ŽENE I POLJOPRIVREDNIKE

Od ideje do poslovnog plana

Omladinski komunikativni centar i Udruženje za promociju preduzetništva Start su u oktobru 2013. godine u okviru projekta "Obukom i podrškom do samozapošljavanja" organizovali Preduzetničku akademiju u trajanju od 15 dana (3 ciklusa po 5 dana). Akademija je namjena mladim ljudima koji imaju želju da steknu praktično znanje o poslovanju, razviju poslovnu ideju, osnuju vlastiti posao i/ili žele da unaprijede svoje poslovanje. Učešće na akademiji bilo je besplatno, a koristila se metodologija učenja kroz kratka predavanja, grupni rad, studije slučajeva, vježbe sa simulacijama i ulogama, rad na terenu i diskusije. Polaznici akademije stekli su konkretna znanja o različitim aspektima preduzetništva savladavši teme velike važnosti za razvoj vlastitog posla,

kao što su: određivanje ciljeva, ciklus rješavanja problema, razvijanje kreativnosti, analiza rizika i konkurencije, SWOT analiza, istraživanje tržišta, marketing milks, marketing plan, upravljanje vremenom, te bitne računovodstvene teme poput amortizacije, strukture troškova, toka novca, strukture kapitala i završnog bilansa.

Proteklih deset godina Jasmina Duljić (30) iz Banja Luke je radila kao trgovac, no u julu 2013. je ostala bez posla. Zajedno sa sestrom, inače krojačicom, Jasmina je željela da svoj hobi – pravljenje nakita, šivanje, pletenje i heklanje torbi, kapa i rukavica pretvori u održiv biznis. "Želim da napredujem, da se zaposlim, osnujem vlastiti posao i spremna sam na proširenje postojećeg znanja kako bih unaprijedila svoje poslovanje. Preduzetnička akademija je upravo ono što mi je nedostajalo kako bih svoju poslovnu ideju pretočila u uspješan projekat", kaže Jasmina.

Na završnoj prezentaciji svog detaljno razrađenog poslovnog plana dobila je najbolje komentare od kreditne komisije i proglašena polaznicom koja od svih izlagača ima najveće šanse za dobivanje sredstava. Neposredno nakon akademije, Jasmina je uspješno pokrenula prodavnicu vlastitih rukotvorina sa širokim asortimanom kojeg namjerava da dodatno proširi.

Volonterizam i karijerna orijentacija

"Obrazovanje, to je ono što ostane nakon što osoba zaboravi sve što je naučila u školi", rekao je Albert Einstein. Stoga nam je potrebno cjeloživotno učenje i usavršavanje, kako bismo se nastavili obrazovati i aktivno sudjelovati u društvenim procesima. Vijeće mladih općine Livno je kroz projekat "Ideja jednog za ideje drugih" okupilo pedeset srednjoškola, mladih ljudi željnih novog znanja, stjecanja novih iskustava, poznanstava, te prije svega punih želja za promjenom ka boljoj budućnosti mladih.

Na prvoj radionici Volonterizam i karijerna orijentacija sudionici projekta su se upoznali sa prednostima volonterizma i volonterskog rada sa aspekta postizanja pozitivnih promjena u društvu i

važnosti glasa mladih. Posebno zanimljiv zadatak sa radionice predstavljalo je osmišljavanje vlastite volonterske akcije mladih koji su tako željeli zbrinuti napuštene životinje, prvenstveno pse lutilice u ovoj općini, drugi su željeli pružiti besplatne školske instrukcije vršnjacima, dok su se neki fokusirali na dopunjavanje ponude kulturnih sadržaja u Livnu. Jedna grupa je ukazala na važnost pomoći socijalno ugroženim stanovnicima općine, dok su drugi odlučili dijeliti „besplatan zagrljaj“ prolaznicima. Vijeće mladih je sudionicima projekta ukazalo da svaka ideja, pa tako i ove koje su oni smislili, u svojoj realizaciji iziskuje određene ljudske, materijalne, financijske i druge resurse. Dobra ideja lako pronađe put do donatora, te je dogovoreno da fokus sljedeće radionice bude pisanje kvalitetnog projekta kako bi svoje ideje pretvorili u stvarnost i pronašli izvore financiranja. Sudionici su također upoznati i sa važnošću planiranja karijere u budućem profesionalnom životu i faktorima koji su važni pri izboru zanimanja (srednje škole, fakulteta...), te poveznicama formalnog i neformalnog obrazovanja.

Bogatstvo malinarstva

Zahvaljujući podršci dobijenoj kroz LOD projekat, u okolici Žepča je, kako kažu iz UG Malinari, "sa puno međusobnog povjerenja, optimizma i samouvjerenosti" započeo uzgoj malina na 100 hektara plantažne površine, te osigurana zarada od oko 2,5 miliona KM samo u 2013. godini. Projekat je pokrenula grupa entuzijasta koji nisu željeli napustiti rodni kraj i pored činjenice da ih je većina ostala bez svog prijeratnog posla u zeničkoj željezari. Uprkos teškoj ekonomskoj situaciji, malinari su započeli proizvodnju istoimenog voća ne slutivši gdje će ih to odvesti. Prošavši edukacije iz projektnog poslovanja, danas su sretni što proizvode unaprijed rasprodat proizvod koje izvoze širom Evrope.

"Naša djeca stiču radne navike i imaju nadu u bolju budućnost. Mnogi će kazati da je poljoprivreda neispaltiva i teška, ali u našem kraju, čak i u ovako teškim vremenima svi imaju šansu da ne budu gladni. Svako dijete može, ako želi, da zaradi lični džeparac. Istina je, u poljoprivredi nema bogatstva ali nema ni gladi. Zato sreće i zadovoljstva ima u obilju...", kažu iz ovog udruženja.

Podrška dobivena kroz LOD projekat pomogla im je u osavremenjavanju proizvodnje i nabavci opreme za rad na plantažama koja je olakšala funkcioniranje udruženja. Dok se u projekat uključuje stotine porodica kojima primarni izvor prihoda postaje upravo ova poljoprivredna djelatnost, ovo je najbolji primjer kako se kroz zajedništvo i upornost može obezbijediti pravi put i egzistencija za lokalnu zajednicu.

Obuka o web marketingu za žene

Znanje i samopouzdanje, samosvjesnost, proaktivnost i ostvarivanje ambicija ključni su za početak i održavanje uspješne karijere. Nezaposlenim ženama sa visokom stručnom spremom sa područja općine Lukavac ponuđena je prilika za dodatno usavršavanje vlastitih vještina i konkurentnosti na tržištu rada u vidu edukacije „Web marketing – prilika za zapošljivost žene u općini“ koju je sproveo Društvo za istraživanje i razvoj DIR iz Tuzle. Pedeset polaznica je prošlo interaktivnu obuku o osnovnim, a potom i naprednim tehnikama iz domena informacionih tehnologija u Edukacijskom centru kompanije „Imel“ iz Lukavca. Najbolje polaznice u drugoj su fazi izučavale web

marketing, čime su osposobljene za rad u vrlo traženoj i profitabilnoj djelatnosti. Online komunikacije, uređenje i vođenje korporativnih medija i promocija na društvenim

mrežama za većinu kompanija su novina i nepoznanica, ali i nužnost za prilagođavanje trendovima na tržištu.

“Nadogradnja znanja svakako je neophodna, za cijeli život. Osim što sam dopunila informatičko znanje, upozнала sam se i sa poslovnim vještinama koje su neophodne za opstanak na tržištu. Obzirom da smo naučile kreirati web stranicu, imale smo priliku jednu takvu dizajnirati i ponuditi poslodavcima u općini. Također sam iskoristila novostečeno znanje da online prezentiram aktivnosti nevladine organizacije u kojoj volontiram”, rekla nam je Aida Avdić, jedna od polaznica ove edukacije, inače diplomirana novinarka.

Redukcijom zagađenja do izvora prihoda

Najrazvijenija grana poljoprivrede na području opštine Srbac i ujedno najveći izvor zagađenja u toj grani je stočarstvo. Peradarske farme, kojih je na području opštine

Srbac preko 200, sa kapacitetima od oko 8.000.000 pilića godišnje, uglavnom nemaju zadovoljavajuće rješenje skladištenja i tretiranja đubriva. Nekontrolisano odlaganje đubriva uzrokuje zagađenja vode, ze-

mljišta i zraka. Vodeći se ovim činjenicama Organizacija za istraživanje, ruralni razvoj i prirodnu okolinu – ERRDO sprovela je projekat redukcije zagađenja boljim upravljanje stajskim gnojem, čija realizacija ima direktan uticaj na sticanje i primjenu dobre poljoprivredne prakse samih proizvođača, što u konačnici doprinosi manjem zagađivanju voda, zemljišta i zraka, od čega će veliku korist imati populacija cijele opštine. Dugoročno gledano, ovo je jedini ekološki prihvatljiv način za razvoj poljoprivrede koji će obezbijediti nezagađenu životnu sredinu za buduće generacije.

Prikupljene su informacije o svim zainteresovanim poljoprivrednicima za učešće u projektu, priređeni su edukativni priručnik i informativni materijali o mogućnostima proizvodnje biogasa od stajskog đubriva i drugog organskog otpada, te održane dvije dvodnevne edukativne radionice. Izrađene su i energetske kalkulacije za pojedine farme, a cjelokupni projekat je promovisan

putem info-pultova na kojima su volentiri dijelili promotivni materijal svim zainteresovanim. Provedenim aktivnostima je omogućen transfer znanja za unapređenje poslovanja u vodećim privrednim granama opštine – poljoprivreda, stočarstvo i preradačka industrija, te je dat značajan doprinos održivom razvoju zajednice i porastu svijesti o značaju zaštite životne sredine.

Poljoprivrednici i drugi zainteresovani su upoznati sa potencijalnim opasnostima od zagađenja i nadolazećim ekološkim propisima i obavezama farmera u svrhu zaštite životne sredine koji su na snazi u EU (npr. Nitratna direktiva), a koje će ubrzo biti obavezujuće i za naše proizvođače. Realizacija ovog projekta je doprinijela porastu interesa poljoprivrednika za proizvodnju energije iz stajnjaka, kako zbog ekoloških razloga, tako i zbog otvaranja mogućnosti za dodatnu zaradu (i uštedu) prodajom proizvedene električne i toplotne energije.

Profesionalno usavršavanje za mlade

U pet srednjih škola na području sarajevske općine Stari Grad sproveden je proces profesionalne orijentacije pomoću Diferencijalnih testova sposobnosti (DAT) za profesionalno usmjeravanje i selekciju mladih kojeg je sproveo Udruženje INFOHOUSE. Cilj projekta POMAK (Profesionalna Orijehtacija Mladih Aktivista) je promocija socijalnog uključivanja mladih do 30 godina kroz integraciju na tržište rada, te kreiranje programa u oblasti rada i zapošljavanja koji će mladima omogućiti da postanu konkurentniji i kompetentniji na tržištu rada. Kroz niz aktivnosti ovog projekta mladim ljudima bit će omogućeno da nauče osnovne principe aktivnog traženja posla na osnovu edukacija, stručnog testiranja i savjetovanja nakon provedbe profesionalne orijentacije. Jedan od učenika koji je prošao proces

inkluzivnog obrazovanja je i Armin Hadžiefendić koji inače pohađa Mješovitu srednju ugostiteljsko-turističku školu. Iako mu je ustanovljena disleksija i disgra-

fija, Armin je potpuno predao društvenom aktivizmu i volonterizmu u nevladinim organizacijama Metamorfoza i Crvenom križu, Civilnoj zaštiti i u školi, a najveća

ljubav mu je vatrogastvo. No, kao i većina njegovih vršnjaka i Armin nije siguran u izbor svoje karijere. Smatra da većina djece upisuje srednje škole na nagovor roditelja i jer ne znaju šta ih istinski zanima ili za koju su oblast talentirani. “Stoga je ovaj test od velike pomoći jer nam njegovi rezultati pokazuju gdje i u čemu smo dobri, a gdje nam nedostaje znanja i vještina. Naravno da se uvijek možemo poboljšati vježbom i usavršavanjem, ali ćemo barem kreirati sliku o vlastitim sposobnostima i mogućnostima na osnovu koje ćemo moći izvršiti najbolji odabir nastavka profesionalnog usavršavanja”, kaže Armin i dodaje da se raduje nastavku aktivnosti projekta i sa nestrpljenjem isčekuje edukacije na temu proaktivnog traženja posla i soft skills koje će mu pomoći da svoje iskustvo pretoči u kvalitetan rezime.

SOCIJALNA INKLUZIJA DJECE SA POSEBNIM POTREBAMA, STARIH I OSOBA SA INVALIDITETOM

I mi smo tu

Pružajući svoj doprinos stvaranju uvjeta za optimalan razvoj marginalizirane i isključene djece u skladu sa njihovim mogućnostima, bez obzira na rasnu pripadnost, socijalni status, te psihofizičke karakteristike PLOD Centar Bihać implementira projekat "I mi

smo tu" u saradnji sa Općinom Bosanska Krupa. Ciljna grupa su djeca predškolskog

uzrasta s područja ove općine koja imaju poteškoće u razvoju i romska djeca, kao i njihovi roditelji. U partnerstvu sa Javnom ustanovom „Dječije obdanište i dom učenika“ osigurani su materijalno-tehnički uslovi za ugodniji i kvalitetniji boravak djece kroz izradu termičke izolacije na obdaništu i nabavljen je dio didaktičke opreme neophodan za poboljšanje i unapređenje kvalitete odgojno obrazovnog procesa i rehabilitacije djece. Kako je svrha projekta poboljšanje stanja u oblasti inkluzivnog obrazovanja, te jačanje saradnje između organizacija civilnog društva i lokalnih ustanova i institucija, insistiralo se na osiguravanju mehanizama za nastavak ovakvih programa. Tako je ujedno uspostavljen servis stručnih lica koja pružaju stručnu podršku i pomoć djeci i roditeljima u obdaništu, gdje je trenutno angažovan pedijatar, logoped, pedagog-psiholog i stručni odgajatelj za rad s djecom, a biće

educirana najmanje dva odgajatelja za rad sa djecom sa posebnim potrebama. Istovremeno je podržana organizacija nekoliko tematskih manifestacija i događaja u obdaništu poput Dana planete Zemlje, Svjetskog dana zaštite biodiverziteta i Dječije nedjelje, u kojima su, pored djece redovnih polaznika obdaništa učestvovala i djeca koja su ciljna skupina projekta.

Trenutno je u procesu finalizacije plan i program rada u uvjetima inkluzije, koji će kao takav biti upućen nadležnom ministarstvu na usvajanje, kako bi se osigurali preduvjeti za nastavak ovakvog programa. Pored djece koja već idu u obdanište, u projekat je uključeno još petero djece sa posebnim potrebama i desetero romske djece, koja jednom sedmično odlaze u obdanište u svrhu socijalizacije, terapije i samog predškolskog obrazovanja, a njihovim roditeljima je osigurana stručna savjetodavna pomoć.

Personalnom asistencijom do dostojanstvenog življenja

Udruženje distrofičara iz Teslića i Udruženje građana Putevi mira iz Kozarske Dubice najbolji su primjeri kakav značaj i ulogu za osobe sa invaliditetom i naše najstarije ima pristup brizi i pomoći u vidu personalne asistencije.

Aleksandar Đurić je osoba sa invaliditetom iz Teslića i korisnik personalne asistencije već šest mjeseci. Svog asistenta Igora poznaje od njegovog rođenja i znao je da se radi o vrijednoj, humanoj, pouzdanoj i povjerljivoj osobi, ali sada Igora poredi sa Supermenom. "Mislim da nije glavni cilj personalne asistencije to što će mi neko pomoći u nekoj fizičkoj radnji koju nisam u mogućnosti sam odraditi. Personalna asistencija ima daleko dublji efekat na zadovoljstvo i sigurnost koju osjećam, a koja se ogleda u tome da se sada ne moram ustezati od brojnih aktivnosti jer više ne moram da kalkulišem da li ću nešto moći obaviti i izdržati i uz čiju pomoć", kaže Aleksandar. Slično iskustvo dijeli i Timka Jašarević koja je također korisnica ovog projekta i čiji se život, kako kaže, u potpunosti promijenio. Personalni asistent je svojom brigom o Timki značajno rasteretio njene roditelje, a njoj omogućio da održava kontakt sa svojim prijateljima pa čak i da upoznaje nove. "Voljela bih da ovakav vid pomoći zaživi i potraje što duže jer sam za ovaj period trajanja asistencije mnogo zadovoljnija svojim životom", kaže Timka.

Istovremeno u Kozarskoj Dubici teče projekat Dostojanstveni život u starosti, na veliku sreću i zadovoljstvo starih i nemoćnih

u ovoj opštini. Zora, Đana i Zejna su personalne asistentice ispred UG Putevi mira koje brinu o korisnicima koji su uglavnom teško pokretni i pate od staračkih i drugih bolesti poput dijabetisa. Odlasci doktoru i u kupovinu za njih su teško ostvarivi, te personalne asistentice za njih vrše kupovinu namirnica, nabavku lijekova i generalno kontakt sa

ljekarima, plaćanje računa i briga o zdravlju i ličnoj higijeni. "Brinem se o jednoj baki koja je sama i nepokretna. Imala je snažan moždani udar i ima oštećenja lijeve ruke i lijeve noge, teško se kreće i bez rolatora ne može nikuda. Stalno ima visok pritisak, grčeve u rukama i nogama, a često joj ide krv iz nosa. Ovisno o njenom zdravstvenom stanju, kupam je najmanje svakih 15 dana. Bez moje pomoći ne može ući u kudu, te je nakon što je okupam, obučem, osušim joj kosu, odsječem nokte i počistim kupatilo. Kad se osjeća dobro ponekad izađe na balkon da bi vidjela ljude kako šetaju", ispričala nam je Zejna.

Đana se brine o sedamdesetogodišnjim bolesnim supružnicima bez potomaka koji žive

u maloj trošnoj kući sa minimalnom penzijom. Suprug kojem su zbog dugogodišnjeg dijabetesa amputirane obje noge do koljena i oslabljen vid kroz osmijeh kaže: „Hvala Bogu ima onih koji misle na nas stare i iznemogle. Naša njegovateljica Đana nas redovno obilazi i brine o nama. Ona je svjetlost koja svaki put obasja našu kuću i mi željno iščekujemo njenu posjetu. Kada se ona pojavi nasmijana, veselim glasom nas zovne i upita za zdravlje, uljepša nam čitav dan. Raspoloženje u kući se popravi i bez obzira na sve naše boljke mi se osjećamo bolje. Đana nam puno pomaže: redovno kontrolišše šećer i tlak, ode do doktora po recepte i lijekove. Ali za nas najveća pomoć je to što mi znamo da će nam ona otvoriti kućna vrata i popričati sa nama."

Korisnici se beskrajno raduju ovim posjetama jednom ili dva puta sedmično kako bi se kroz razgovor sa svojim njegovateljicama prisjetili svoje mladosti, pričali o kuhanju i receptima, ručnim radovima, ali i životnim iskustvima koja su prošli.

GRAĐANSKI AKTIVIZAM KROZ MEDIJSKE PROJEKTE

Ljubinjska riječ – suvenir grada

Iz želje da se popravi nezavidno stanje u lokalnim medijima, te da se Ljubinjcima ponudi nešto novo za čuvanje i pamćenje, rodila se ideja o pokretanju mjesečnog magazina Ljubinjska riječ. Primarni cilj bio je doći do lokalne publike u ruralnim područjima, te nakon što je iz štampe izašao šesti broj ovog mjesečnika, urednici i autori projekta Dragiša i Draško Sikimić sa ponosom mogu reći da su u tome uspjeli. U Ljubinju vlada veliki in-

teres građana za ovaj magazin i niko ne želi propustiti priliku da što prije dođe do svog besplatnog primjerka. Ljubinjska riječ se ne "konzumira" kao dnevna ili neka druga komercijalna štampa, već se čuva u arhivi, sa brižnim poštovanjem jer svojim čitaocima ne donosi samo puke informacije o aktualnim događajima, pojavama i procesima, već priče o stanovnicima ovog kraja ilustrovane pratećim fotografijama, čime se mnogi trenuci i događaji, lica mladih i starih ljudi čuvaju od zaborava.

"Možda se može reći i to da je Ljubinjska riječ na neki način postala suvenir ovoga grada, jer ga Ljubinjci sa ponosom iznose i pokazuju rodbini koja im dođe u goste, a često nam dolaze na vrata Medija centra, tražeći primjerak više da pošalju rođaku u Trebinje, Smederevo, Beograd, Banjaluku... Ili neki drugi grad gdje ima dosta Ljubinjaca", kažu braća Si-

mikić i dodaju da je ovaj projekat uticao i na kvalitet njihovog svakodnevnog života kao osoba sa urođenim teškim invaliditetom. "Paralelno sa pozitivnim odjekom novog i modernog medijskog projekta kakav je Ljubinjska riječ, rasla je i tolerancija cjelokupnog stanovništva prema nama. Ispostavilo se da je rukovođenje ovakvim projektom idealan put da se marginalizovane mlade osobe bolje integrišu u društvo, te nas sugrađani danas posmatraju kao ravnopravne članove društva, nekoga ko i te kako može doprinijeti lokalnoj zajednici. Svakodnevno se uvjeravamo da ljudi mnogo prisnije komuniciraju sa nama, izražavaju zahvalnost, žele i sami biti dio sadržaja magazina, javljaju nam šta je novo u njihovom selu, njihovoj mjesnoj zajednici, u nekoj ustanovi... Nadamo se da će naš primjer poslužiti i drugima da krenu sličnim putem", kažu braća Simikić.

Aktivni građani za aktivne ruralne zajednice

Svjесni da se samo starajući partnerstva, mobilizirajući lokalne resurse i jačanjem suradnje sa javnim i poslovnim sektorom može doprinijeti poboljšanju života u zajednici, Udruga za održiv razvoj „Uzor“ Žepče motivirala je i okupila deset odabranih mjesnih zajednica u zajednički projekt „Aktivni građani za aktivne ruralne zajednice u općini Žepče“. Namjera projekta je unaprijediti međusobnu komunikaciju između građana i Vijeća mjesnih zajednica i Općine Žepče što će dovesti do zajedničkih lokalnih inicijativa, prepoznavanja i rješavanja problema za stanovništvo u cilju poboljšanja kvalitete života u ovoj općini. Najveći interes izazvao je program edukacije za vodstvo mjesnih zajednica koje je dobilo priliku da unaprijede postojeća i steknu nova znanja i vještine za uspješnije vođenje mjesne zajednice.

Kako bi se dobri primjeri prezentirali u javnosti i građani potakli na veći aktivizam, osmišljena je radio emisija "U fokusu: uspješne mjesne zajednice" koja se emitira u programu Radija Žepče. Emisija, čija je slušnost

prevazišla sva očekivanja, otvoreno govori o aktivnim mjesnim zajednicama koje su uključene u projekat, pokrenutim lokalnim inicijativama, ostvarenim rezultatima, problemima sa kojima se građani susreću, ali i o

pojedincima koji svojim volonterskim radom nastoje pokrenuti i ostale na "građansku hrabrost" i veći angažman.

„Nastojimo se fokusirati na problem nerazvijenih kapaciteta mjesnih zajednica za

dinamičan i održiv rad, pomoć uključivanju članova zajednice posebno marginaliziranih skupina kao što su žene i mladi u proces donošenja odluka i provođenja aktivnosti na lokalnom razvoju. Ovaj projekt trebao bi pomoći aktualnim i potencijalnim članovima Vijeća Mjesnih zajednica da efikasno rade na razvoju mjesnih zajednica, uključujući mještane u planiranje i razvoj svoje sredine“, kaže Dragan Janko, predsjednik Udruge za održiv razvoj „Uzor“ Žepče.

Do kraja sprovođenja projekta Aktivni građani za aktivne ruralne zajednice očekuje se da će izabrani predstavnici u Vijećima mjesnih zajednica sačiniti svoje programe rada koji su proistekli iz potreba njihovih građana, i o istima informirati lokalnu vlast koja je najpozvanija da rješava njihove zahtjeve. Također, u sklopu projekta je izvršeno anketiranje građana u deset odabranih mjesnih zajednica, a dobiveni rezultati i preporuke bit će predstavljene općinskom načelniku i Općinskom vijeću Žepče.

EUROŽARGON

Znate li...

... da je VIJEĆE EVROPSKE UNIJE (Council of the European Union) (u tekstovima često Vijeće ili Vijeće ministara) – najvažnije tijelo EU koje donosi odluke?

Članovi Vijeća resorni su ministri zemalja članica, koji se sastaju ovisno o određenim temama: radi vanjskih poslova, poljoprivrede, industrije i sl. Bez obzira na različit sektorski sastav ministara Vijeća, ovisan o temi o kojoj se raspravlja, Vijeće djeluje kao jedinstvena institucija. Svaka zemlja članica predsjedava Vijećem šest mjeseci. Ugovorom iz Amsterdama glavni sekretar Vijeća djeluje kao visoki predstavnik za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku. U sklopu institucionalnog trokuta Unije (Evropska komisija, Vijeće EU i Evropski parlament) Vijeće EU predstavlja države članice.

Rječnik EU pojmova

RIMSKI UGOVORI (Treaties of Rome) – potpisani su 1957. godine u Rimu pri osnivanju Evropske atomske zajednice (EEC) i Evropske zajednice za atomsku energiju (EURATOM). Njima je ustanovljena carinska unija između zemalja Evropske zajednice za ugljen i čelik (ECSC) i postavljeni ciljevi za stvaranje zajedničkog tržišta koje bi osiguravalo slobodno kretanje ljudi, roba, usluga i kapitala. Ugovori o EEC-u i EURATOM-u često se nazivaju Rimskim ugovorima.

ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA, ZPP (Common Agriculture Policy, CAP) – cilj joj je osiguranje razumnih cijena poljopri-vrednih proizvoda za evropske potrošače, odgovarajućih prihoda za poljoprivrednike te primjena načela jedinstvenih cijena, financijska solidarnost i preferencijski pristup poljoprivrednim proizvodima s područja EU. Jedna je od važnijih zajedničkih politika Evropske unije.

REKLI SU O LOD-u:

DRAGO ĆIRIĆ, načelnik Opštine Srbac

"Saradnjom na LOD III projektu nastavljena je uspješna saradnja Opštine Srbac sa Delegacijom EU i UNDP-ijem u BiH. Kroz ovaj projekat nevladine organizacije će na području naše opštine implementirati tri projekta na temu promocije ravnopravnosti polova u ruralnom području kroz samozapošljavanje i uključivanje u procese donošenja odluka, zaštite i obnove životne sredine, te uključivanje ranjivih, siromašnih, socijalno ugroženih i manjinskih grupa kroz sportske, kulturne i

edukativne aktivnosti. Veoma je važno da su se kroz ovaj projekat jačali kapaciteti u smislu pisanja i upravljanja projektima kako bi se što kvalitetnije pripremili za fondove EU. Veliko nam je zadovoljstvo što će provođenje LOD III projekta i usvajanje LOD metodologije za dodjelu sredstava OCD-ima za rezultat dati unapređene odnose između lokalne uprave i civilnog društva, te očekujemo da se u budućem periodu ovi odnosi još više poboljšaju."

SUAD HUSKIĆ, načelnik Općine Tešanj

"U okviru LOD III projekta Općina Tešanj je nastavila dosadašnju dobru praksu sa organizacijama civilnog društva koja je stečena tokom uspješno ocijenjenih ranijih aktivnosti u drugoj fazi LOD projekta. Općina Tešanj je aktivno uključena u praćenje rada OCD-ova u realizaciji projekata kroz održavanje radnih sastanaka, vršenje monitoringa, davanje savjeta i sugestija u rješavanju određenih problema, ali i medijskom promocijom projektnih aktivnosti. Projekti od strane OCD-ova provode se u skladu sa usvojenim smjernicama i metodologijom, te posebnim zalaganjem članova OCD-ova na realizaciji projektnih aktivnosti. Izuzetno smo zadovoljni zbog učešća i u trećoj fazi LOD projekta, kao i aktivnostima koje se sprovode. U LOD metodologiji smo prepoznali priliku za brži razvoj zajednice sa jačom sinergijom vladinog i nevladinog sektora, te snažan alat za unapređenje jasnih i transparentnih mehanizama financiranja. Sve ovo je itekako potrebno bosanskohercegovačkom društvu."

LUKA ČELAN, načelnik Općine Livno

"Biti dio ovog projekta je veliko zadovoljstvo ali i odgovornost Općine Livno koja se, sudjelujući u projektu, opredijelila za uvođenje jednakog mehanizma za raspodjelu proračunskih sredstava namijenjenih financiranju organizacija civilnog društva. Posebno veseli činjenica zainteresiranosti nevladinih organizacije koje djeluju na području naše općine koje su se sa svojim projektnim prijedlozima javile na natječaj. Nakon završene natječajne procedure odabrana su četiri projekta čija realizacija će biti na dobrobit cijele društvene zajednice. Vjerujemo da će biti ostvareni osnovni ciljevi odabranih projekata a to je, između ostaloga i jačanje suradnje OCD-ova sa jedinicom lokalne samouprave."

Općina Livno u financiranju projekata sudjeluje sa trideset posto. Također ističemo i veliku važnost za općinski tim koji je sudjelujući u organiziranim treninzima u sklopu projekta LOD III stekao iskustvo koje će biti korisno u budućim projektnim zadacima u kojima će naša općina sudjelovati."

Potražite više o LOD projektu

Ukoliko Vas zanimaju dosadašnje aktivnosti u okviru LOD projekta, kao i naši budući, planirani projekti posjetite našu web stranicu <http://www.ba.undp.org> ili nas potražite na našoj Facebook stranici www.facebook.com/ProjekatLOD. Facebook stranica LOD projekta sadrži informacije o aktivnostima LOD III projekta, partnerskih jedinica lokalne samouprave, implementiranih projekata, kao i informacije o opštem djelovanju nevladinog sektora i omladinskih organizacija u BiH. Dovoljno je da kliknete "Sviđa mi se" (Like) i dobit ćete aktuelne informacije o projektima i tekućim aktivnostima koje Vas zanimaju. Prethodna izdanja LOD biltena možete pronaći na www.ngo.ba i www.ba.undp.org, te ih u PDF formatu preuzeti i snimiti na svoj računar.

